

УДК

СУЧАСНИЙ СТАН І НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У багатьох публікаціях багато уваги приділяється тим змінам, що відбулися та продовжують відбуватися у сільському господарстві України. В українському аграрному секторі поширюються економічна нестабільність, загострюється проблема задоволення потреб населення у продуктах харчування.

Агропромисловий комплекс, який належить до найважливіших сфер економіки області, включає три основні ланки: сільське господарство, харчову та переробну промисловість і виробничу інфраструктуру.

Питома вага АПК у виробництві валової доданої вартості області складає 39%.

У сільськогосподарському виробництві господарську діяльність здійснюють 1158 суб'єктів сільськогосподарського виробництва на площі понад 2 млн га сільськогосподарських угідь (65% загальної площі області), з яких рілля становить 1405 тис. га або 44%.

Близько 300 тисяч гектарів орної землі не використовується з різних причин і може розглядатись резервом розвитку галузі. В основному ці землі розташовані у північних районах області.

Сільськогосподарські товаровиробники області здійснюють виробничу діяльність в 2-х природно-географічних зонах – Поліссі та Лісостепу, з яких перша займає дві третини території, але виробляє лише третину сільськогосподарської продукції.

Обсяг продукції сільського господарства за 2010 рік в усіх категоріях господарств становив 86,9% до 2009 року, що викликано аномальними погодними умовами.

Господарствами усіх категорій у 2010 році одержані 1518,3 тис. тонн зерна (включаючи кукурудзу) у вазі після доробки (74,1 % обсягу 2009 року), цукрових буряків фабричних - 366,5 тис. т (у 1,7 рази більше), картоплі – 1178,0 тис. т (76,8% до рівня 2009 року), овочів - 174,7 тис. т (87,8 % обсягу 2009 року). Реалізовано на забій худоби та птиці в живій вазі 64,7 тис. т, вироблено 581 тис. т молока, 257 млн шт. яєць.

У структурі сільськогосподарського виробництва на сільгосппідприємства припадає 42,4 %, на господарства населення - 57,6 %. При цьому прослідковується тенденція поступового збільшення питомої ваги аграрних підприємств (з 35,7% у 2007 році).

Основні показники сільського господарства

Показник	2007	2008	2009	2010	2010 р. у % до		
					2007	2008	2009
Продукція сільського господарства по всіх категоріях	3629,9	3780,8	3716,0	3228,1	89,0	85,4	86,9

господарств у порівняних цінах 2005р., млн грн							
У % до попереднього року	104,0	104,2	98,3	86,9	x	x	x
Питома вага області в Україні, %	4,09	3,64	3,64	3,20	x	x	x

Виробництво основних видів продукції сільського господарства по всіх категоріях господарств
тис. тонн

Показники	2007	2008	2009	2010	2010 р., % до		
					2007	2008	2009
Зерно	1651,1	2161,4	2049,0	1518,3	92,0	70,2	74,1
Цукрові буряки	413,3	367,2	221,4	366,5	88,7	99,8	165,5
Картопля	1610,2	1507	1534,7	1178,0	73,2	78,2	76,8
Реалізація худоби та птиці	85,6	71,1	62,8	64,7	75,7	91,0	101,6
Виробництво молока	578,5	580,2	591,8	581,0	100,4	100,1	98,2

Головними проблемами розвитку галузі є:

- понижений рівень родючості для наявних типів ґрунтів області.

Це пов'язано з їх легким механічним складом, малогумусністю, підвищеною кислотністю, значною оглеєністю. Мають місце процеси ерозії. Кислі ґрунти займають 51% (546 тис. га). Оскільки близько 300 тис. га, переважно перелогів, не були обстежені, а це зазвичай підкислені землі, то фактична площа кислих ґрунтів значно більша.

- недостатній рівень відновлення виробничо-ресурсного потенціалу галузі, в першу чергу в тваринництві.

Ця ситуація спричинена диспаритетом цін, які склалися в останні роки на сільськогосподарську продукцію та матеріально-технічні ресурси для її виробництва. В багатьох господарствах області це унеможливило розширене відтворення виробництва.

- недостатня конкурентоспроможність у порівнянні з іншими регіонами по якості сировини, зокрема зерна, що призводить до недобору сільськогосподарськими товаровиробниками коштів для розвитку галузі.

- закупівля м'ясопереробними підприємствами області низькоякісної дешевої імпортової сировини (є стримуючим фактором розвитку тваринництва в області);

- зменшення поголів'я ВРХ;
- невідповідність структури посівних площ науково обґрунтованим нормам; зниження, а часто і повна відсутність внесення органічних і мінеральних добрив у низькородючі поліські ґрунти;
- складна демографічна ситуація на селі;

- недостатня кількість та швидкоплинність кадрів.

Бачення розвитку агропромислового комплексу: Чернігівщина - конкурентоспроможний регіон, що має інвестиційно привабливий аграрний сектор та достатній рівень життя сільського населення.

Досягнення цього буде здійснюватись шляхом створення умов для залучення інвестицій, розвитку висококонкурентного тваринництва, покращення родючості ґрунтів та оптимізація структури посівів, зростання врожайності, покращення фінансового становища сільськогосподарських підприємств, що вплине на підвищення добробуту зайнятого сільського населення, а в кінцевому результаті розширить базу оподаткування та наповнення бюджетів.

При реалізації заходів щодо збереження та поліпшення якості ґрунтів буде забезпечено стабільне нарощування виробництва зерна як запоруки продовольчої безпеки регіону та бази для кормовиробництва, що дозволить розвивати високоефективне тваринництво. Передбачається будівництво 7 елеваторів потужністю 100 тисяч тонн кожний.

Для підтримки розвитку тваринництва зусилля будуть спрямовані на стимулювання нарощування поголів'я худоби у господарствах населення, продовжиться розширення мережі тваринницьких комплексів та доїльних залів.

Заплановано створення оптового ринку сільгосппродукції та підтримка розвитку мережі сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Розбудовуючи інфраструктуру кооперативного сегмента аграрного ринку, забезпечуватиметься цілорічне задоволення потреб споживачів області в сільськогосподарській продукції, одержання товаровиробниками області прибутку від її реалізації, захист малих та середніх виробників, розширення сфери зайнятості сільського населення та підвищення рівня його добробуту, зростання кількості створених нових робочих місць.